

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

KENMERK 2170822/IG/sv

UTRECHT 24 augustus 2022

BETREFT Reactie op internetconsultatie 'Wijziging van de Waadi in verband met de invoering van een certificeringsplicht voor het ter beschikking stellen van arbeidskrachten'

Geachte heer, mevrouw,

Pharos, expertisecentrum gezondheidsverschillen, en het Kenniscentrum Arbeidsmigranten hebben beiden onderzoek gedaan naar toegang tot zorg en naar de gezondheid van arbeidsmigranten. Arbeidsomstandigheden hebben een enorme impact op de gezondheid van arbeidsmigranten. Daarom willen we het belang onderstrepen om bij het invoeren van een verplicht certificeringsstelsel ook verplichtingen op te nemen over informatievoorziening over de arbeidsrelatie in het algemeen, over de toegang tot de bedrijfsgezondheidszorg en over de Arbo-regels en veiligheidsinstructies en zorgverzekering in het bijzonder. Hieronder lichten we nader toe waarom en hoe.

Wat is bekend?

In het algemeen is de informatieverschaffing aan arbeidsmigranten die worden gerekruteerd via het uitzendwezen om vervolgens in Nederland bij inleners te worden geplaatst onder de maat. Dit is onderkend door de Europese wetgever en heeft geleid tot bepalingen in de EU-Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie. In het bijzonder de artikelen 4 (Informatieplicht) en 7.1 (werken in een andere lidstaat) van deze richtlijn zijn hierbij van belang. Deze richtlijn is onlangs geïmplementeerd in het Burgerlijk Wetboek en delen van de richtlijn dienen opgenomen te worden, bijvoorbeeld in artikel 4 van de Waadi.

Vanuit de beschikbare kennis is bekend dat arbeidsmigranten om verschillende redenen meer risico lopen op fysieke en mentale gezondheidsproblemen. Daarnaast ervaren zij diverse barrières die de toegang tot zorg en de kwaliteit van zorg belemmeren. Arbeidsmigranten krijgen bovenmatig te maken met arbeidsomstandigheden die omschreven worden als 3D: 'dirty, dangerous and degrading'. Zij doen vaak werk dat vies en/of gevaarlijk is en gezondheidsrisico's met zich meebrengt. Daarnaast is de productiedruk hoog, waardoor het risico op bedrijfsongevallen toeneemt. Tegelijkertijd ontbreken vaak Arbo-voorzieningen, veiligheidsinstructies en de toegang tot de bedrijfsgezondheidszorg waardoor het risico op gezondheidsproblemen extra wordt vergroot. Arbeidsmigranten melden zich vaak niet ziek. Zij weten niet wat de gevolgen zijn van ziekmelding en zijn bang voor eventuele gevolgen voor hun arbeidsrelatie of inkomen¹. Of zij worden onder druk gezet om aan het werk te blijven. Onderzoek van Investico² toont aan dat verzuimcoaches van uitzendorganisaties de opdracht hebben om het verzuim zo laag mogelijk te houden en zieke werknemers te pushen om aan het werk te gaan. Ondanks dat dit sinds 2015 bij wet verboden is.

¹ Goorts, I & E. Smal (2022), [Zorg\(en\) voor arbeidsmigranten](#), Pharos

² "[Doe er maar wat ijs op](#)" onderzoek van Investico van 3. november 2021

De bedrijfsgezondheidszorg zou hierin een belangrijke signalerende en verwijzende rol moeten spelen, maar is vaak afwezig of niet bekend. Doordat arbeidsmigranten vaak indirect bij een inlener werken, via bemiddelaars, uitzendorganisaties of onderaannemers, is er meer risico op minder Arbozorg op de werkplek, onvoldoende beschermingsmiddelen en beperkte toegang tot de algemene gezondheidszorg³.

Vakbonden ontvangen vele meldingen over gezondheid, bijvoorbeeld van werknemers die worden blootgesteld aan chemische bestrijdingsmiddelen zonder adequate beschermingsmiddelen (hoewel bij wet verplicht), van werknemers wiens contract tijdens ziekte plots wordt beëindigd of van bedrijfsongevallen die niet bij de arbeidsinspectie worden gemeld. Het recht op bedrijfsgezondheidszorg is reeds in de Arbowet omschreven, maar in de praktijk blijkt nog steeds dat arbeidsmigranten slechter toegang hebben tot deze zorg. Laaggeschoold werkenden uit Midden- en Oost-Europa weten weinig over bedrijfsgezondheidszorg of wat te doen bij een onveilige situatie op de werkvloer. Er is een grote kloof tussen het Arbovoorzieningsniveau voor de Nederlandse beroepsbevolking en voor de arbeidsmigranten³. Het is schrijnend dat zij, die onder de meest risicovolle omstandigheden werken en hier de meeste zorgen over hebben, het slechtst geïnformeerd zijn over de Arbo- en bedrijfsgezondheidszorg.

Wat betekent de voorgenomen wijziging voor de gezondheid van arbeidsmigranten?

Arbeidsmigranten hebben, net als iedere andere werknemer, recht op eerlijke, veilige én gezonde arbeidsomstandigheden. Daarnaast hebben zij recht op zorg en ondersteuning, op de werkvloer en daarbuiten. Het voorgenomen certificeringsstelsel kan bijdragen aan eerlijke en veilige arbeidsomstandigheden.

De voorgestelde wijzigingen dragen echter naar onze verwachting nog onvoldoende bij aan een gezonde werkomgeving, noch aan betere toegang tot zorg en ondersteuning. Uit onderzoek blijkt dat 41% van de arbeidsmigranten werkzaam als uitzendkracht, niet op de hoogte is van voorzieningen gericht op een gezonde werkomgeving, zoals een bedrijfsarts, preventiemedewerker of vertrouwenspersoon³. Op dit vlak zou de informatieplicht versterkt moeten worden in de wet. Het huidige artikel 11 van de Waadi is daarvoor veel te zwak. Uit ongevallenstatistieken blijkt dat nieuwkomers en tijdelijke krachten veel grotere risico's lopen; dit noopt tot betere veiligheidsinstructie en introductie op de werkplek. Bovendien is daarbij het verstrekken van de benodigde informatie in de eigen taal van cruciaal belang.

In het normenkader is informatie over veiligheid op de werkplek opgenomen. Aanvullend is ook een informatieplicht nodig over bedrijfsgezondheidszorg (wat is het, hoe werkt het, waar heb je recht op, hoe meld je ziek), over de zorgverzekering en over de huisarts.

Uit het aangehaalde onderzoek van het Kenniscentrum Arbeidsmigranten blijkt de toepassing van elementaire Arbo-voorzieningen in de onderneming waar gewerkt wordt vaak in-existent. Artikel 8b van de Waadi over de toegang tot de bedrijfsvoorzieningen geeft de mogelijkheid de gezamenlijke Arbo-verantwoording van de inlener en het uitzendbureau verder in te vullen. Dit zou kunnen gebeuren door het recht op de toegang tot de bedrijfsgezondheidsdienst en een (eventuele) consultatie van de bedrijfsarts toe te kennen.

³ Cremers, J. (2021). Hoe denken arbeidsmigranten over gezondheid en zorg in Nederland? De resultaten van het 2e arbeidsmigrantenpanel. Kenniscentrum Arbeidsmigranten.

Het normenkader zou ook moeten voorschrijven dat informatie in eigen taal geboden wordt, op B1 niveau en niet alleen digitaal maar ook mondeling. Behalve een doorgeleidingsplicht, willen we aan het normenkader toevoegen dat gecheckt wordt of de werknemer de informatie niet alleen heeft ontvangen, maar ook begrepen. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van zowel de uitlenende als de inlenende partij.

Ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden en de toepassing van cao's geldt een vergewisplicht. Een dergelijke vergewisplicht zou moeten worden uitgebreid, onder meer door inlenende partijen te verplichten zich te vergewissen van de activiteiten van het uitzendbureau op het gebied van zorgverzekering, bedrijfsgezondheidszorg en Arbo en veiligheid. Hierbij kan opnieuw verwezen worden naar de EU-Richtlijn over transparante arbeidsvoorwaarden. Een andere belangrijke referentie kan hierbij zijn de Franse wet inzake de vergewisplicht van hoofdondernemingen en opdrachtgevende partijen⁴.

In de memorie van toelichting staat dat sinds de aanbevelingen van het aanjaagteam de toegang tot de informatie over de zorgpolis reeds is verbeterd, doordat de DigiD nu ook toegankelijk is gemaakt voor niet-ingezetenen en zorgverzekeraars zorgpolisinformatie in verschillende talen beschikbaar stellen. In de praktijk blijkt dit helaas niet het geval. Niet iedereen is verzekerd, niet iedereen is bekend met de plichten en rechten van een zorgverzekering⁵. Wij zien normering in het certificeringsstelsel daarmee juist bij uitstek als een effectief middel om voorlichting en informatie over (bedrijfs)gezondheidszorg, zorgverzekering en huisarts te garanderen. Voorstel zou zijn om bij de meewerkplicht voor de inlener (artikel 12I) ook op te nemen dat, deze naast het verschaffen van informatie over Arbo en veiligheid op de werkvloer, medewerking verleent aan de benodigde informatie over zorgverzekering, ziekmelding en over inschrijving bij de huisarts.

Ondergetekenden willen vanuit hun kennisfuncties aandringen op het meewegen van de hierboven geschetste gezondheidsaspecten bij de te maken keuzes over dit wetsvoorstel om tot een verplicht certificeringsstelsel te komen. En uiteraard zijn we te allen tijde bereid mee te denken en te adviseren hierbij.

Mochten er vragen zijn naar aanleiding van dit schrijven dan horen wij het graag.

Met vriendelijke groet,

Patricia Heijdenrijk,

directeur Pharos
Expertisecentrum
Gezondheidsverschillen

Jan Cremers,

onderzoeker Tilburg Law School,
bestuurder Kenniscentrum Arbeidsmigranten

⁴ <https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2017/2017750DC.htm>

⁵ Goorts, I & E. Smal (2022), [Zorg\(en\) voor arbeidsmigranten](#), Pharos